

celor patru pereți ai interiorului burghez, căutînd noi corespondențe scenice pentru înfățișarea în teatru a contemporanilor săi: complex, neliniștit, chinuit de marile întrebări ale existenței. *Viața omului*, *Anatema*, *Țarul-Foamete*, *Măștile negre*, *Savva*, *Oceanul* sînt lucrări care, în ciuda contradicțiilor și a filozofiei întunecate și individualiste, impregnate de anxietate și neîncredere au fost la vremea lor și rămîn încă, documente emoționante ale unor reale încercări de înnoire a formulelor dramatice, de turnare a gîndurilor în tipare artistice inedite.

Multe sînt analogiile, simbolurile, metaforele, alegoriile scenice depășite, uitate sau devenite banale, care își datorează existența minții efervescente a dramaturgului rus.

Pentru zugrăvirea destinului omenesc, amar și fără de speranță, după concepția-i pesimistă, scriitorul a renunțat la cadrul cunoscut sau ușor identificabil, concret și legat de realitate, preferînd formula abstracțiilor de dincolo de timpul și spațiul obișnuit. În drama *Viața omului*, Omul, Soția și Fiul, alături de nelipsitul „Nimeni” în haine cenușii, trec prin tot ceea ce existența poate oferi ca încercări, dureri, dezamăgiri și bucurii.

Absurditatea și inutilitatea marilor acțiuni umane se întruchipează într-o acțiune petrecută la granițele dintre viață și moarte, acolo unde Nimeni păzește porțile mărețe ale eternității și Anatema-Mephistopheles modern, mult mai chinuit și mai zbuciumat decît strămoșul lui german, ia hotărîrea să-l ducă pe David Leizer de la sărăcie la bogăție și de acolo la binefaceri și moarte. David Leizer, omul care s-a sacrificat pentru oameni, ajunge să descopere cea mai crudă ironie a destinului pămîntesc: lipsa de încredere a semenilor, ura și disprețul lor, moartea sub loviturile pietrelor.

În *Țarul-Foamete*, Andreev, își alege ca erou principal masa. Piesa este una din cele mai halucinante întruchipări artistice ale viziunii mizeriei sociale, așa cum apare aceasta în universul spiritual al unui artist, revoltat sincer dar anarhic și individualist. *Țarul-Foamete* este victoria deplină a unei noi formule de teatru, care a mutat acțiunea din casă în stradă, deplasînd centrul de greutate de la individ la masă, de la imaginea identică cu realitatea înconjurătoare la aceea abstractizată, grotescă, hiperbolică. În toate aceste piese, eroii au nume simbolice, cu rezonanțe aulice, iar acțiunea cu proporții cosmice e scoasă în afara măsurătorilor obișnuite de loc și vreme. Teatrul creat de realismul critic și naturalism, care se străduie să reproducă realitatea uneori pînă la identitatea fotografică, primește prin opera lui Andreev o serioasă lovitură, deschizîndu-se astfel drumul viitoarelor experiențe ale futuristilor, expresioniștilor, dadaistilor etc. În locul obișnuitului interior burghez, Andreev a adus pustiiri necuprinse, porțile veșniciei, mulțimea zbuciumată și contorsionată de mizerie și foame.

Căutarea acestor forme noi în care să-și îmbrace gîndurile, a corespuns la Leonid Andreev unei profunde necesități interioare; era un mod de reacție personal, corespunzător revoltei lui față de compromisul și lașitatea epocii. Leonid Andreev aparține acelei categorii de artiști care au trăit puternic la începutul veacului nostru, în condițiile specifice Rusiei țariste, criza morală și spirituală a lumii capitaliste. Leonid Andreev a simțit dezechilibrul vremii lui și l-a absolutizat; l-a identificat cu dezechilibrul în general, a simțit lipsa